

ΕΝΟΤΗΤΑ 6^η

Α. Κείμενο Η μουσική εξημερώνει, Πολύβιος, Ιστορία 4.20,4-21.1

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Σε όλους τους ανθρώπους [είναι] ωφέλιμο να μαθαίνουν μουσική, αλλά για τους Αρκάδες [είναι] και αναγκαίο. Γιατί μόνο στους Αρκάδες πρώτα τα παιδιά από την νηπιακή τους ηλικία συνηθίζουν να τραγουδούν σύμφωνα με τους μουσικούς ρυθμούς, τους ύμνους και τους παιάνες, με τους οποίους κάθε λαός σύμφωνα με τα πατροπαράδοτα εξυμνεί [ή εγκωμιάζει] τους τοπικούς ήρωες και τους θεούς· ύστερα με πολλή άμιλλα [ή με μεγάλο συναγωνισμό] χορεύουν κάθε χρόνο με τη συνοδεία των αυλητών του Διονύσου στα θέατρα. Και δε θεωρούν καθόλου ντροπή να παραδεχθούν ότι δε γνωρίζουν κάτι από τα άλλα μαθήματα, όμως για το τραγούδι ούτε μπορούν να το παραδεχθούν, επειδή υποχρεωτικά, όλοι το μαθαίνουν, ούτε εάν το παραδεχθούν, [μπορούν] να απαλλαγούν απ' αυτό, επειδή αυτό θεωρείται ντροπή στην κοινωνία τους. Κι αυτά μου φαίνονται ότι θέσπισαν οι παλιοί όχι για να καλλιεργήσουν τη φιληδονία και την επίδειξη πλούτου, αλλά επειδή παρατηρούσαν το μόχθο του καθενός χωριστά και με λίγα λόγια την επίπονη και σκληρή αντιμετώπιση των αναγκών της ζωής και επειδή παρατηρούσαν την αυστηρότητα των ηθών, που επικρατούσε σ' αυτούς εξαιτίας του ψύχους και της τραχύτητας [του τόπου] στον οποίο ζουν, που υπάρχει στο μεγαλύτερο μέρος στους τόπους αυτούς.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ - ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ: Η παραγωγή ρημάτων ΡΗΜΑΤΑ από ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Τα ρήματα που παράγονται από ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα), έχουν διάφορες σημασίες, αλλά συνήθως σημαίνουν ότι το υποκείμενο είναι ή γίνεται ή έχει ή παρέχει ή κάνει εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο.

• Τα ρήματα αυτά παράγονται από το θέμα του πρωτότυπου με την προσθήκη της κατάληξης *ιω* που είναι και η αρχική κατάληξη των ρημάτων αυτών:

τιμή	(θ. τιμά + <i>ιω</i>)	τιμάω - <i>ω</i>
ἄκνος	(θ. δίνε + <i>ιω</i>)	ἄκνέω - <i>ω</i>
δῆλος	(θ. δήλο + <i>ιω</i>)	δηλόω - <i>ω</i>
βασιλεύς	(θ. βασιλεύ + <i>ιω</i>)	βασιλεύω
ἀνία	(θ. ανία + <i>ιω</i>)	ἀνιάω - <i>ω</i>
ἄρπαξ	(θ. ἄρπαγ + <i>ιω</i>)	ἄρπάζω
ἐλπίζ	(θ. ἐλπίδ + <i>ιω</i>)	ἐλπίζω
μέλας	(θ. μελά <i>ν</i> + <i>ιω</i>)	μελαίνω
καθαρός	(θ. καθάρ + <i>ιω</i>)	καθαίρω.

• Από παραδείγματα, όπως τα παραπάνω, προέρχονται οι παραγωγικές

καταλήξεις:

-άω, -έω, -όω, -ευω, -ιάω, -ζω, -άζω, -ίζω, -νω, -αίνω, -ύνω, -αίρω, κ.λπ.

Με την προσθήκη των καταλήξεων αυτών σε ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα) παράγονται ρήματα:

σφριγός: σφριγι-άω -*ω*, ύγιης: ύγι-αίνω, μήκος: μηκ-ύνω, ὕστερος: ὕστερ-ίζω κ.λπ.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ: Πολλά ρήματα που λήγουν σε -άζω ή -ίζω και παράγονται από ονόματα κύρια ή εθνικά ή από ονόματα ζώων, σημαίνουν ότι το υποκείμενο τους

μιμείται τους τρόπους ή τη ζωή ή ακολουθεί τα φρονήματα εκείνου που δηλώνει το πρωτότυπο:

Βοιωτός: βοιωτιάζω (= μιμούμαι τους Βοιωτούς στη γλώσσα, ήθη κ.λπ.).

Βάρβαρος: βαρβαρίζω (= μιμούμαι τους βαρβάρους στη γλώσσα, έθιμα, ήθη και γενικά στους τρόπους της ζωής).

Φίλιππος: φιλιππίζω (= ακολουθώ τα πολιτικά φρονήματα του Φιλίππου).

πίθηκος: πιθηκίζω (= μιμούμαι τον πίθηκο).

ΡΗΜΑΤΑ από ΑΛΛΑ ΡΗΜΑΤΑ

Πολλά ρήματα παράγονται από άλλα ρήματα. Τα παραγόμενα ρήματα είναι:

1. **Εναρκτικά.** Τα ρήματα αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο αρχίζει να κάνει ή να παθαίνει εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο ρήμα:

Η κατάληξη των ρημάτων αυτών είναι: **-σκω**.

γηράω-ῶ: γηρά-σκω (= αρχίζω να γίνομαι γέρος), ήβᾶω-ῶ: ήβᾶ-σκω (αρχίζω να γίνομαι έφηβος).

2. **Θαμιστικά.** Τα ρήματα αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο κάνει **θαμά** (= συχνά) και σε μεγάλο βαθμό εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο ρήμα.

Οι καταλήξεις των ρημάτων αυτών είναι:

-άζω : στένω: στενάζω (= στενάζω συχνά και πολύ).

-ίζω : αιτέ-ω: αιτίζω (= ζητώ συχνά και πολύ).

-ύζω : έρπω: έρπύζω (= σέρομαι συχνά και διαρκώς).

3. **Εφετικά.** Τα ρήματα αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο διακατέχεται από **έφεση** (= σφοδρή επιθυμία) σ' εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο ρήμα:

Οι καταλήξεις των ρημάτων αυτών είναι:

-ιάω (-ιῶ) : κλαίω (μέλ. κλαύσομαι): κλαυσ-ιάω, -ῶ (= θέλω πάρα πολύ να κλάψω).

-είω : τυραννέω,-ῶ (μέλ. τυραννήσω): τυραννησ-είω (= θέλω πάρα πολύ να γίνω τύραννος).

ΡΗΜΑΤΑ από ΕΙΠΡΡΗΜΑΤΑ

Τα ρήματα αυτά σημαίνουν ότι το υποκείμενο είναι ή κάνει εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο.

Οι καταλήξεις των ρημάτων αυτών είναι:

-ζω δίχα: διχά-ζω,

-ίζω εγγύς: έγγ-ίζω κ.λπ.

ΡΗΜΑΤΑ από ΕΠΦΩΝΗΜΑΤΑ

Κι αυτά τα ρήματα σημαίνουν ότι το υποκείμενο είναι ή κάνει εκείνο που δηλώνει το πρωτότυπο.

Οι καταλήξεις των ρημάτων αυτών είναι:

-ζω ἄλαλα: ἀλαλάζω

-ίζω ἔλελεϋ: ἐλελίζω.

-ώζω οἶμοι: οἰμώζω.